

teren, og vi vide ogsaa, hvor karrig Lovgivningsmagten har stillet sig i Henseende til at støtte og fremme denne Sag.

Jeg skal nævne en anden Ting ved Skoleloven af 1814, hvorved den er forud for vor Tid. Det er med Hensyn til human Omsorg for sine Lærere. Jeg skal citere, hvad der staar i denne gamle Lov fra 1814: „Af den ifølge Vor Anmodning fra Dags Dato om Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark, i ethvert Amt oprettede Hjælpekasse for Skolelærere skulle og samtlige Amtets Købstæder nyde godt“, og disse Hjælpekasser skulle gaa ud paa følgende: „At forskaffe skulle afgangende Skolelærere, saavel som og Skolelærernes Enker forhøjet Pension i Forhold til deres Trang“. Ere vi naaede saa vidt i 1907? Nej, paa ingen Maade. Vi se, hvorledes vore Lærerenker kummerligt maa sidde og sulte, hvordan man ad privat Vej maa tigge sammen til dem, medens Staten ikke rører sig for at skaffe dem en forhøjet Pension. Det samme gælder for Lærernes Vedkommende. Det paabydes i denne gamle Lov fra 1814, at man af disse Hjælpekasser ved rentefri Laan skal „understøtte værdige Skolelærere, som, uden egen Skyld, ere geraadede i øjeblikkelig Trang, og, formedelst tilstødte Uheld, behøve hastig Hjælp“. Jeg tror, at hvis vi i Øjeblikket vilde oprette saadanne Hjælpekasser for de danske Lærere, der leve i Trang og Nød, vilde en saadan Hjælpekasse øjeblikkelig blive stormet og tømt. I 1814 tænkte man altsaa paa at drage en saadan human Omsorg for vore Lærere og deres Enker. Men i 1907 er dette et dødt Bogstav.

Der er jo nu for Tiden forsøgt Sløjd-undervisning i adskillige Skoler, men lad os se, hvad Skoleloven af 1814 siger om denne Sag. Den siger i sin § 65 følgende: „For at opnaae det, med Haandgierningsskolerne tilsigtede, Øiemed, blive saadanne Haandværksarbejder, til Øvelser for Drengbørn, at foretrække, som, uden at skade Legemets fri Udvikling, øve Haanden og Øiet, danne en rigtig Smag, og nærmest staae i Forbindelse med de forskiellige Haandværker; saasom: alle Arbejder i Træe, som Snedkren og Dreining, de forskiellige Arbejder i Metallerne, Smedning, Filen osv.; ligeledes kunde man ogsaa, i Mangel af Leilighed til at udøve de anførte Arbejder, lade Børnene arbejde i Pap og Straae; hvorved der især, som ellers i Almindelighed, bør tages Hensyn paa Formernes rigtige Forhold og Skønhed.“ Det er jo ganske fortrinlige Anordninger, hvori man ikke alene søger at gøre Skolerne

teoretiske, men ogsaa vil indøve Børnene i praktiske Øvelser. Vi have nu i forskellig Skoler i Købstæderne indført Sløjd, men allerede i 1814 havde man, som udtalt i denne fortrinlige Lov, et aabent Øje for den uhyre Betydning, det har at øve Børnene ogsaa i praktisk Arbejde. Gaa vi udover Landet og se, hvad der gøres f. Eks. i alle vore Landsbyskoler paa dette Omraade, vil man finde, at saa at sige ikke et eneste Sted opfylder man det, som staar i Loven af 1814. Den er bleven et dødt Bogstav, ikke ført ud i Livet.

Jeg skal endvidere nævne, hvad man i 1814 krævede for at skaffe sig duelige Lærere til Folkeskolen. Det hedder derom i Lovens § 47: „Enhver, der attraar at beskikkes til Skolelærer paa Landet, men dog ikke har nydt Underviisning ved noget af Kongen autoriseret Skolelærer-Seminarium, bør i det mindste a) kunne læse tydeligt og med Færdighed i en saadan Tone, som viser, at han forstaaer, hvad han læser, og som kan vedligeholde Opmærksomheden; b) kunne fornuftigt og med egne Ord forklare Luthers Catechismus og Lærebogen i Religionen; c) forstaae at regne vel de 4 Specier og regula de tri; d) skrive en reen og læselig Haand“ — og saa kommer til sidst — „e) skrive sit Modersmaal grammaticalsk; og f) synge de almindeligste Psalmer rigtigt og i en reen Tone“. Hvis vi undersøge de Lærere, der i Øjeblikket ere ansatte i Danmark, vil der være ikke saa ganske faa, som ikke opfylde de Fordringer, der stilledes til en Lærer i 1814, alene med Hensyn til den sidste Fordring, at de skulle skrive deres Modersmaal grammatikalsk rigtigt. Vi ansætte ikke saa ganske faa meget tarveligt uddannede Lærere, som ingen Eksamen have kunnet opnaa. De ere gode nok nu til at ansættes rundt omkring i Folkeskolen, men vilde uheldigt være faldne igennem, hvis de havde levet i 1814.

Naar man ser paa, hvorledes man paa anden Maade søgte at skaffe Skolen duelige Lærere, kan man ikke andet end beundre den Tid. Jo mere man studerer denne Lov fra 1814, desto større Agtelse faar man for de Mænd, som have skrevet den. Denne Lov er et Mesterstykke ikke alene i sin Teknik, men ved hele den humane og forstandige Aand, der gaar igennem den. Desværre kom den netop til Verden paa en uheldig Tid i 1814, hvor Forholdene i Landet vare højst uheldige. Der var mange Kræfter, der straks gjorde sig gældende, for at den ikke maatte føres ud i Livet, og for at det skulde ske saa tarve-